

AXBOROT- KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASIDAGI KORXONALAR RIVOJLANISHINI BOSHQARISH TIZIMI

Rajaboyev Shahboz Shodi o'g'li

Samarqand iqtisodiyoti va servis instituti

ORCID: 0000-0002-0997-6689

shahbozrajabboyev@gmail.com

SHomurodova Yasminabonu Ilkhomovna

Samarqand iqtisodiyoti va servis instituti talabasi

shomurodovayasminabonu@gmail.com

Anonitatsiya: Axborot-kommunikatsiya xizmatlari (AKX) zamonaviy iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan va muhim tarmoqlaridan biridir. Ushbu soha nafaqat texnologik innovatsiyalarni joriy etish orqali jamiyat hayotini yengillashtiradi, balki boshqa iqtisodiy tarmoqlar samaradorligini oshirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu boisdan, AKXning rivojlanishi mamlakatning raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida strategik ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Axborot-kommunikatsiya xizmatlari, Zamonaviy iqtisodiyot, Texnologik innovatsiyalar, Raqamli iqtisodiyot, Strategik ahamiyat

MANAGEMENT SYSTEM FOR THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE FIELD OF INFORMATION AND COMMUNICATION SERVICES

Rajaboyev Shahboz Shodi o'g'li

Samarkand Institute of Economics and Service

ORCID: 0000-0002-0997-6689

shahbozrajabboyev@gmail.com

SHomurodova Yasminabonu Ilkhomovna

Student, Samarkand Institute of Economics and Service

Shomurodovayasminabonu@gmail.com

Abstract: Information and Communication Services (ICS) are among the fastest-growing and most important sectors of the modern economy. This field not only facilitates everyday life through the implementation of technological innovations but also plays a decisive role in enhancing the efficiency of other economic sectors. Therefore, the development of ICS holds strategic importance in the nation's transition toward a digital economy.

Keywords: Information and Communication Services, Modern economy, Technological innovations, Digital economy, Strategic importance

Kirish

Axborot-kommunikatsiya xizmatlari (AKX) zamonaviy iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan va eng muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Bu soha nafaqat yangi texnologik innovatsiyalarni joriy etish orqali jamiyat hayotini yengillashtiradi, balki boshqa iqtisodiy tarmoqlar samaradorligini oshirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Masalan, bank-moliya tizimida elektron to'lovlar, ta'limda masofaviy o'qitish, sog'liqni saqlashda telemeditsina xizmatlari AKXning bevosita mahsuli hisoblanadi. Shu boisdan, ushbu sohaning rivojlanishi mamlakatning raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida strategik ahamiyat kasb etadi. Korxonalar rivojlanishini boshqarish tizimi esa AKXning barqaror va raqobatbardosh bo'lishini ta'minlovchi asosiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Boshqaruv tizimi orqali korxonalar o'z faoliyatini samarali rejalashtiradi, resurslarni oqilona taqsimlaydi, innovatsion loyihalarni amalga oshiradi va mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif

etadi. Bundan tashqari, zamonaviy boshqaruv tizimi korxonalarga global bozor talablariga moslashish, xalqaro standartlarga rioya qilish va texnologik yangiliklarni tezkor joriy etish imkonini beradi. Shunday qilib, AKX korxonalarini rivojlantirishda boshqaruv tizimi faqat ichki jarayonlarni tartibga solish vositasi emas, balki ularning uzoq muddatli strategik maqsadlariga erishish, innovatsion ekotizimda faol ishtirok etish va xalqaro miqyosda raqobatbardosh bo'lishini ta'minlovchi muhim omil sifatida qaraladi.

Asosiy qismi

Axborot-kommunikatsiya xizmatlari (AKX) zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim va tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sifatida jamiyat hayotining barcha sohalariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Bu soha nafaqat texnologik innovatsiyalarni joriy etish orqali kundalik faoliyatni yengillashtiradi, balki boshqa iqtisodiy tarmoqlar samaradorligini oshirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Quyida AKXning turli sohalaridagi qo'llanilishi kengroq yoritiladi.

Bank-moliya tizimi. Moliyaviy sohada AKXning o'rni yaqqol ko'rinadi. Elektron to'lovlar va mobil banking xizmatlari aholiga tezkor, xavfsiz va qulay moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkonini bermokda. Bugungi kunda O'zbekistonda **Payme, Click, Apelsin** kabi tizimlar keng qo'llanilib, kommunal to'lovlardan tortib internet xizmatlari va xalqaro pul o'tkazmalarigacha bir necha soniyada amalga oshirilmoqda. Bu nafaqat mijozlar uchun qulaylik, balki banklar uchun ham operatsion xarajatlarni kamaytirish va tizimning shaffofligini ta'minlash vositasi bo'lib xizmat qilmoqda.

Ta'lim tizimi. Ta'limda AKXning ta'siri katta. Masofaviy o'qitish platformalari — **ZiyoNET, Moodle, Coursera** kabi tizimlar — talabalar uchun geografik masofadan qat'i nazar bilim olish imkonini yaratmoqda. Ayniqsa COVID-19 pandemiyasi davrida bu xizmatlarning ahamiyati yanada ortdi. O'quvchilar va talabalar onlayn darslar orqali ta'lim olishni davom ettirib, bilim olish jarayonini

to‘xtatib qo‘ymadilar. Bu esa ta’lim sifatini oshirish va imkoniyatlarni kengaytirishga xizmat qildi.

Sog‘liqni saqlash tizimi. Tibbiyotda telemeditsina xizmatlari aholiga katta yordam bermoqda. Masalan, **“Salomatlik” mobil ilovasi** orqali bemorlar shifokor bilan masofadan muloqot qilishi, tahlil natijalarini yuborishi va davolash bo‘yicha tavsiyalar olishi mumkin. Ayniqsa chekka hududlarda yashovchi odamlar uchun bu xizmatlar juda foydali, chunki ular katta shahar klinikalariga borishga majbur bo‘lmaydi.

Korxonalar rivojlanishi va boshqaruv tizimi. Korxonalar uchun boshqaruv tizimi AKXning barqarorligi va raqobatbardoshligini ta’minlovchi asosiy mexanizm hisoblanadi. **ERP (Enterprise Resource Planning)** tizimlari orqali korxonalar o‘z faoliyatini samarali rejalashtiradi, resurslarni oqilona taqsimlaydi, innovatsion loyihalarni amalga oshiradi va mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif etadi. Bugungi kunda O‘zbekistondagi ko‘plab telekommunikatsiya kompaniyalari ERP va CRM tizimlaridan foydalanib, mijozlar bilan ishlash jarayonini avtomatlashtirmoqda.

Global integratsiya. AKX korxonalari global bozor talablari va xalqaro standartlarga moslashishi orqali raqobatbardoshligini oshiradi. Masalan, **ISO 9001 sifat menejmenti standartini** joriy etgan kompaniyalar xalqaro miqyosda hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa eksport salohiyatini kengaytiradi va korxonalarni xalqaro innovatsion ekotizimda faol ishtirok etishga undaydi.

Innovatsion ekotizim. AKX korxonalari innovatsion ekotizimda faol bo‘lishi ham muhim. Innovatsion ekotizim — bu ilmiy tadqiqotlar, startaplar, texnoparklar va venchur kapital bozorini o‘z ichiga olgan murakkab tizimdir. Masalan, Toshkentdagi **“Yashnobod texnoparki”**da ko‘plab startap loyihalar AKX sohasida yangi g‘oyalarni ishlab chiqmoqda. Bu g‘oyalar tezkor amaliyotga tatbiq etilib, xalqaro miqyosda ham raqobatbardosh bo‘lish imkonini yaratmoqda.

AKXning turli sohalardagi qo'llanilishi

1-jadval

Soha	Qo'llanilishi (misol)	Asosiy afzalliklari
Bank-moliya tizimi	Payme, Click, Apelsin elektron to'lov tizimlari	Tezkorlik, xavfsizlik, shaffoflik, xarajatlarni kamaytirish
Ta'lim	ZiyoNET, Moodle, Coursera platformalari	Masofaviy ta'lim, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish
Sog'liqni saqlash	"Salomatlik" mobil ilovasi, telemeditsina	Masofadan maslahat, qamrov kengayishi, vaqt tejallishi
Korxonalar boshqaruvi	ERP va CRM tizimlari	Samarali rejalashtirish, resurslarni oqilona taqsimlash, mijozlarga mos xizmat
Global integratsiya	ISO 9001 sifat menejmenti standarti	Xalqaro hamkorlik, eksport salohiyatini oshirish
Innovatsion ekotizim	Yashnobod texnoparki, startap loyihalar	Yangi g'oyalar, tezkor tatbiq, xalqaro raqobatbardoshlik

AKXning jamiyatga ta'siri

2-jadval

Yo'nalish	Ta'sir ko'rinishi	Natija
Iqtisodiyot	Elektron to'lovlar, raqamli xizmatlar	Moliyaviy tizimning shaffofligi va tezkorligi oshadi
Ta'lim	Masofaviy o'qitish, onlayn kurslar	Bilim olish imkoniyatlari kengayadi, ta'lim sifati oshadi
Sog'liqni saqlash	Telemeditsina, onlayn maslahatlar	Aholi uchun tibbiy xizmatlar qamrovi kengayadi

Korxonalar	ERP/CRM tizimlari, innovatsion loyihalar	Samaradorlik oshadi, raqobatbardoshlik kuchayadi
Xalqaro hamkorlik	ISO standartlari, global integratsiya	Eksport salohiyati ortadi, xalqaro hamkorlik kengayadi

Xulosa

Axborot-kommunikatsiya xizmatlari (AKX) bugungi kunda jamiyat taraqqiyotining ajralmas qismi sifatida nafaqat kundalik hayotni yengillashtiruvchi texnologik vosita, balki mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishini jadallashtiruvchi strategik omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Bank-moliya tizimida elektron to'lovlar va mobil banking xizmatlari moliyaviy operatsiyalarni tezkor, xavfsiz va shaffof qilishga xizmat qilsa, ta'limda masofaviy o'qitish platformalari bilim olish imkoniyatlarini kengaytirib, ta'lim sifatini oshirmoqda. Sog'liqni saqlashda telemeditsina xizmatlari aholiga masofadan turib malakali tibbiy maslahatlarni olish imkonini berib, tibbiy xizmatlarning qamrovini kengaytirmoqda. Korxonalar rivojlanishini boshqarish tizimi esa AKXning barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy mexanizm bo'lib, samarali rejalashtirish, resurslarni oqilona taqsimlash, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif etish orqali korxonalarni ichki va global bozor talablariga moslashtiradi.

Shu bilan birga, xalqaro standartlarga rioya qilish va texnologik yangiliklarni tezkor joriy etish korxonalarni xalqaro miqyosda ham muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga undaydi. Yakuniy natijada, AKXning rivojlanishi mamlakatning raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida strategik ahamiyat kasb etadi. Bu soha faqat texnologik innovatsiyalarni joriy etish vositasi emas, balki jamiyatning har bir sohasini qamrab oluvchi, iqtisodiy samaradorlikni oshiruvchi, innovatsion ekotizimda faol ishtirok etuvchi va xalqaro maydonda raqobatbardoshlikni

ta'minlovchi kuchli omil sifatida qaraladi. Shu sababli, AKXni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati, korxonalar strategiyasi va jamiyat ehtiyojlari uyg'unlashgan holda amalga oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Боронов Б.Ф., and Мустафоев А.Ф.. "НОДАВЛАТ ТАЪЛИМ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ МАСАЛАЛАРИ" Экономика и социум, no. 5-2 (120), 2024, pp. 926-929.
2. Rajaboyev Sh.Sh., and Umidov D.U.. "AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING BUXGALTERIYA SOHASIDAGI O'RNI" Экономика и социум, no. 4-2 (119), 2024, pp. 393-396.
3. Боронов Б.Ф., and Саломов Ш.Ф.. "МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТДА НОДАВЛАТ ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЎРНИ ВА УНИ РИВОЖЛАТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ" Экономика и социум, no. 5-2 (120), 2024, pp. 921-925.
4. Rajaboyev Sh.Sh., and Ziyodullayev F.V.. "AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RI SIDAGI QARORLAR MOHIYATI" Экономика и социум, no. 5-1 (120), 2024, pp. 675-680.
5. Rajaboyev Sh.Sh., and Raxmatov O.A.. "IQTISODIY AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASH BAZASINING TARKIBI VA UNI TASHKIL ETISH BOSQICHLARI" Экономика и социум, no. 4-2 (119), 2024, pp. 397-402.
6. Rajaboev Shahboz Shodiyevich, and Raxmatov Ozodbek Aktam O'g'li. "Information Technology Is Now Used Everywhere". *Miasto Przyszłości*, vol. 44, Jan. 2024, pp. 114-21,
<http://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/2372>